

## Motion till riksdagen 2024/25:3430

av Mikael Larsson och Kerstin Lundgren (båda C)

### med anledning av prop. 2024/25:163 Explosiva varor – en ändamålsenlig hantering av tillstånd och tillsyn

---

#### Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftningen bör utvärderas, bl.a. när det gäller ansvarsfördelning mellan olika offentliga aktörer, DNA-märkning och regler för transporter av explosiva varor, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen efter en utvärdering bör återkomma till riksdagen med ytterligare åtgärder i fråga om det offentligas hantering av tillstånd och tillsyn för explosiva varor och tillkännager detta för regeringen.

#### Motivering

Propositionens syfte, att finna en ändamålsenlig hantering av tillstånd och tillsyn när det gäller explosiva varor, är gott. Behovet av bättre kontroll över tillstånd och tillsyn är dessutom betydande. Det är mycket allvarligt att explosiva varor som är till för att användas i fullt legitima syften hamnar i orätta händer. Med det sagt är det vår mening att det finns frågor kring både tillstånd och tillsyn som fortsatt kan behöva beaktas och som vi beskriver i denna motion. Vår slutsats är att de lagändringar som här genomförs bör utvärderas inom fem år från ikraftträdandet. Det bör också finnas en öppenhet från regeringen att i samband med en sådan utvärdering utreda ytterligare åtgärder.

Kommunerna spelar en avgörande roll när det gäller tillstånd för användandet av explosiva varor. Det är tydligt att det finns knäckfrågor och en rad synpunkter från remissinstanser, exempelvis när det gäller tillstånd som berör mer än en kommun. Därför menar vi att kommunernas roll hör till det som behöver utvärderas. Kommunsektorn har totalt sett ett omfattande ansvar för en rad samhällsviktiga funktioner, och

frågan är därför om man har de resurser som krävs för att på bästa sätt hantera tillståndsgivningen för explosiva varor. I sammanhanget bör det noteras att kommunernas ekonomiska och personella resurser varierar kraftigt över landet. Detta påverkar sannolikt deras förmåga att ta det ansvar som lagstiftningen ålägger dem.

I propositionen lägger regeringen tydligt det statliga ansvaret hos Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Vi menar att detta uppdrag delvis faller vid sidan av MSB:s huvuduppgift. I det här fallet handlar det i grunden om verksamheter som inte har koppling till den allmänna beredskapen. Mot bakgrund av hur stora behoven är av ett starkare civilt försvar – liksom av andra åtgärder för att Sverige ska kunna hantera kriser och i värsta fall krig – är det enligt vår mening inte självklart att också tillsynen av explosiva varor ska falla på MSB. Frågan är därför om det finns andra mer lämpliga myndigheter som i stället vore mer lämpliga. Till detta kommer också det faktum att det är länsstyrelserna som ansvarar för de tillstånd som krävs för transport av explosiva varor. Totalt sett är det alltså tre aktörer – kommunerna, MSB och länsstyrelserna – som gemensamt ska ansvara för hanteringen av explosiva varor. Till detta kan läggas polisen, som i allra högsta grad berörs om sprängämnen hamnar i orätta händer. Denna uppdelning mellan olika aktörer förefaller inte fullt logisk.

Det finns också fler frågor som bör utvärderas. Centerpartiet har lyft att vi vill se en DNA-märkning för effektiv spårning av sprängmedel. Ett krav på en effektivare märkning av kommersiella sprängmedel redan vid produktion, genom DNA-märkning, skulle göra det enklare att spåra varifrån sprängmedlen kommer och vem som tillverkat dem och skulle underlätta polisens utredningsarbete. För detta kan det krävas ändring av vissa EU-regler, men det är något som regeringen måste arbeta för att driva igenom. Exemplet Schweiz visar att det är en framkomlig väg. Där är DNA-märkning av sprängmedel redan införd, och det har visat sig vara ett effektivt verktyg. Även Storbritannien, Kanada och Sydafrika arbetar med att ta fram liknande metoder i brottsförebyggande syfte.

Vidare menar Centerpartiet att det finns starka skäl för att strama upp reglerna kring transporter av sprängmedel till arbetsplatser. Transport av sprängmedel kräver, som vi redan nämnt, ett särskilt tillstånd från länsstyrelsen och de som hanterar och transporterar sprängmedel måste ha utbildning och säkerhetsgodkännande. Det finns dock undantag från de reglerna vid små mängder (1–5 kg) sprängmedel som transporteras över korta avstånd. För vissa mindre transporter finns en möjlighet till särskilt godkännande att avvika från vissa krav. Vad som räknas som små mängder vid ett byggprojekt innebär dock inte att sådana relativt små mängder inte kan åstadkomma stora skador vid en sprängning för kriminella syften. Det behövs inte flera kilo sprängmedel för att förorsaka enorma skador; ett kilo räcker till exempel för att förstöra en trappuppgång, och det finns ingen anledning att inte begränsa undantagen för att säkerställa att rätt personer hanterar sprängmedlen i hela kedjan.

Utifrån ovanstående menar vi att regeringen, efter en utvärdering och översyn av lagstiftningen och det offentliga hanteringen av tillstånd och tillsyn för explosiva varor, bör återkomma till riksdagen med relevanta förslag på lagändringar för att ytterligare förbättra myndighetsutövandet i dessa frågor.